

1. Nașterea

*Alină-te, dor, alină
Că inima nu-i de vină.
Alină-te, dor și jele,
Nu strica zilele mele.¹*

Se spune că a fost, cândva, pe lume un tărâm al cărui nume, din nefericire, a fost uitat.

El însă a existat și unii cred că încă mai există.

Stăpânitorul din vremea când are loc povestea noastră se numea Alb-Împărat. Iar tărâmul lui se asemena cu o grădină plină de flori plăcut mirositoare sau cu o livadă încărcată în toiul verii cu tot felul de fructe.

Soarele o încălzea cu razele lui blânde, în vreme ce izvoarele își murmurau cântările, iar pâraiele cristaline, ca și râurile bogate în pești, o împodobeau cu panglicile lor argintii și-o răcoreau când se simțea nevoia.

Popoare de păsări hălăduiau, zburând prin văzduhul înmiresmat, ciripind vesele din zori și până-n noapte.

Numai că împăratul Alb avea trei vecini răi. Se numeau Negru, Verde și Roșu. Tustrei îi râvneau frumusețea pământului și nu se dădeau înapoi, când se ivea prilejul, să-i încalce hotarele.

¹ Versurile de la începutul fiecărui capitol sunt alese din *Antologia de poezie populară* a lui Lucian Blaga.

— Ei, dacă soarta m-ar fi învrednicit și pe mine cu un flăcău care – atunci când îmi vor scădea puterile și sabia îmi va tremura în mână – să prindă, voinicește, hățurile și să poarte carul împărăției, prin timp, mai departe, n-aș mai fi avut nicio grijă, rostea adesea Alb-Împărat.

Spusa lui avea temei, deoarece împăratul și împărăteasa nu izbuteau, din cine știe ce pricină necunoscută, să dobândească prunc.

Se duseseră la vraci, la vrăjitori. Și fiecare îi sfătuiseră câte ceva.

Unul îi învățase să încerce biruirea neputinței printr-un descântec.

— Răul care o împiedică pe cinstita împărătiță să prindă rod s-ar putea să fie matriciu, tălmăcise acesta. Este un rău neînțeles. Nu se știe de unde și din ce vine. Dar împotriva lui nu se poate lupta decât prin descântec.

Perechea împărătească se învoise. Întrebaseră unde s-ar putea găsi cel mai vestit descântător. Aflaseră. Trimiseseră o solie să stea cu el de vorbă și să-l aducă.

Vestitul descântător se ascundea într-o peșteră din munte. Solia îl adusese de-acolo mai mult cu sila, fiindcă numai cu greu se învoise să-și părăsească pustnicia.

Descântătorul se dusese pe malul unui râu, căutase cel mai involburat vârtej. Luase din vârtej apă neînceptă. Apa este aceea care curăță. Iar când e neînceptă, spală până și inimile de amărăciuni și nevoi.

Cu apa neînceptă o stropise pe împărătiță de nouă ori și abia atunci își începuse descântecul.

„Matriciu prin sete, matriciu prin foame, matriciu prin deochi, matriciu prin fierbințeală, matriciu prin spaimă, matriciu prin neodihnă.

Matriciu de 99 de feluri,

„Ieși de unde te-ai ascuns, din piept, de sub piept, din inimă, de sub inimă, din șale, din brațe, din toate încheieturile.“

Descântătorul vântura apa cu palmele și glasul lui, la început slab, era din ce în ce mai amenințător:

„Că tu de nu vei ieși, cu 99 de coase te-oi cosi, din trup și din toate oasele de-i porni,

Cu 99 de seceri te-oi secera, din trup și din toate încheieturile te-oi lua și până la Marea cea Mare te-oi mâna,

Acolo te-oi arunca; acolo-i sta, acolo-i mânca, acolo-i bea,

Și cinstita împărăteasă curată va rămânea, ca soarele pe senin, în vecii vecilor amin!“

Se săvârșise descântecul.

— Slăvita împărătiță, acum lipsită de stavilă, va rodi și va naște, îi asigurase descântătorul, de azi în cel mult nouă luni.

Așteptară o lună, două, trei, șase, nouă, douăsprezece, dar nu se ivise, cătuși de puțin, semnul prevestit de descântător.

Văzând că nu e alt chip, se duseseră și la o bătrână, la fel de cunoscută prin aceea că le ajuta pe femei să capete prunc.

Bătrâna îi îmbiase pe împărat și soața lui cu niște băuturi pe care numai ea știa să le pregătească din două feluri de flori: trandafir și liliac, amândouă albe. Acestea se fierbeau în miere.

Băutura cu miere trebuia turnată într-un șip de cleștar. Șipul se așeza pe vatră, unde se păstra neatins

timp de nouă zile. După nouă zile, băutura din șip se sorbea în mici înghițituri vreme de nouă săptămâni. În aceste nouă săptămâni se ținea post negru numai cu pâine uscată și apă.

Au ținut amândoi postul. Au sorbit, picătură cu picătură, băutura din flori de trandafir și liliac alb.

Dar, din nou, niciun semn nu s-a ivit.

Ce era de făcut?

S-a auzit că la țărmul mării ar viețui o altă doftoroaie care se pricepea să facă minuni pentru asemenea nevoi.

Au pornit împăratul și împărătița spre țărmul mării. Au găsit-o pe doftoroaie, i-au arătat necazul ce-i măcina și au rugat-o să-i ajute.

Doftoroaia a învățat-o pe împărătiță să se scalde într-o apă în care plămădiseră trei feluri de flori: de hamei, de mărgăritar și de romaniță. Să-și caute după scaldă o cordică roșie. Să încingă, întâi, cu ea, pântecul unei iepuroaice, iar, după nouă zile, să-l încingă cu aceeași cordică pe-al său. Așa închingată să meargă desculță prin buruienile înrouate din pădure, în nouă revărsături de zi. Să îngenunchie apoi sub razele Soarelui și să-l roage:

— Soare, mărite Soare, așa cum faci să încolțească semințele, fă să încolțească și în trupul meu o nouă viață!

După ce va rosti aceste cuvinte de nouă ori, să plece tot desculță spre casă, cântând cel mai frumos cântec pe care-l cunoștea spre slava astrului strălucitor al zilei.

Toate acestea și încă multe altele le-a săvârșit împărătița. Până când, într-o noapte, ea a avut un vis.

Se făcea că se găsea într-o poiană smălțuită cu flori.

Luna se afla pe cer și razele ei argintau frunzișurile copacilor.

Ea însăși, desculță și îngenuncheată în iarbă, i se ruga, plângând:

— Lună, tu, fecioară, menită a împlini toate dorurile – în afară de acela al Soarelui, care veșnic te urmărește pe cer cu dragostea lui, dar nu te va ajunge decât când va fi să se sfârșească lumea – fie-ți milă, rogu-te! Ajută-mă să-mi dobândesc pruncul pe care mi-l doresc cu toate gândurile și cu toate simțurile mele.

Mama, rugându-se, plângea suspinând. Atât de arzătoare îi erau lacrimile că, unde îi picau, florile se păleau, iarba se vestejea. Și toate vietățile câte i se aflau în jur, fluturi noptatici și găze, plângeau de mila ei. Privighetoriile, mai ales, își preschimbaseră plânsul într-un ghiers de jale atât de sfâșietor, încât până și sălbăticiunile cele crude, lemnele și pietrele se lăsasera înduioșate.

Luna însăși, altminteri fecioară rece și neînduplecată, își simți inima mișcată și spuse:

— Bine! Facă-se voia ta. Din lacrimile ce le-ai vărsat voi face să se arate umbra împlinirii visului tău. Atâta că s-ar putea să-ți pară rău! Fiul ce ți s-ar naște ar trebui să călătorească mult. Niciun alt om de pe pământ n-ar avea atât de mult de călătorit, de cunoscut și de îndurat până să ajungă la limanul dorului său.

— Fie ce-o fi, suspinase împărătița, fără să cugete prea adânc la vorbele ce le rostise.

Și, de cum glăsuise astfel, o scară de argint porni să se desfășoare în jos, dinspre cer și până în poiana unde ea se ruga și plângea.

Pășind ușor pe scară, cu încălțări bătute în nestemate, în timp ce pe umeri îi flutura o mantie înstelată, se ivi un flăcău de-o frumusețe nemaivăzută.

Împărătița îl privea fără glas. În cele din urmă izbuti să-și dezlege limba și întrebă:

— Tu vei fi feciorul meu?

— Nu voi fi, ci sunt!

— Chiar așa te vei întrupa?

— Chiar așa!

Împărătița vedea, dar nu se putea dumiri.

— Atât... de frumos?

Feciorul-umbră surâse.

— Întrupează-te degrabă, continuă mama. Și eu, și tatăl tău nu mai avem putere să așteptăm. Iar mie, dacă mai plângeam de dorul tău, îmi secau izvoarele lacrimilor.

— De-aceea m-am și ivit, ca să nu mai plângi!

— Uite că nu mai plâng!

— Spune-mi numai, măicuță scumpă, ce nume vrei să-mi dai?

Mama se gândi puțin, apoi glăsui:

— Am să-ți dau un nume ce nu s-a dat și cred că nici nu se va mai da decât aceluia care vor izbuti să-ți semene întru totul. Ești atât de frumos, încât alt nume nu știu a-ți da în afară de Făt-Frumos...

— Îți mulțumesc, măicuță, rosti umbra feciorului cel nenăscut. Numele acesta adunat în vis din două cuvinte, izvorâte din dragostea de mamă, mă va ajuta să-mi împlinesc menirea.

— Ce fel de menire?

— Vei afla după ce mă voi naște. Dar, până una-alta, pentru a ajunge să văd mai degrabă lumina Soarelui, să caute tata o buruiănă ce nu este purtată de șuvoiul apei în jos, ci se întoarce către izvor. Iarba aceasta s-o fierbi și băutura s-o sorbi. Astfel îți vei depăși neputința.

Așteptați-mă după aceea, căci voi sosi curând! mai spuse el, în timp ce se urca înapoi.

Împărătița se trezi. Îi povesti cele visate soțului și acesta dete numaidecât poruncă să plece toți cei care se încumetă și nu se tem de greutate, întru căutarea ierbii cerute de feciorul său încă nenăscut.

S-a căutat mult, dar până la urmă s-a găsit.

Împărătița, cu mâna ei, a fiert-o. Băutura a sorbit-o.

Ca să nu-i pricinuiască mamei vreun rău zburătorii (pe-atunci, mișunau pretutindeni, ca muștele!), moașa a așezat pe pirostrie o căldare cu apă în care azvârlise alte nouă feluri de flori. Iar în timp ce fierbeau florile, descântă:

„Avrămeasă, cristineasă, leuștean și odolean, busuioc, sânge de nouă frați, iarba ciutei, coada iepurelui și mătrăgună, cum se răspândesc răspântiile, așa să se răspândească și vrăjile!“

În apa aceasta s-a scaldat împărăteasa. Și, după scaldă, moașa i-a azvârlit-o la nouă răspântii, cu o oală nouă, repetând întruna descântecul.

Așa că, într-o bună zi, flamura albă s-a ridicat pe turla cea mai înaltă a palatului. Trâmbițașii au dat glas, semn că pe împărăteasă au apucat-o muncile facerii și, în puține zile, copilul va izbândi pe lume.

Așa s-a petrecut. Feciorul a dat întâiul țipăt.

Când a dat el țipătul, se povestește că un șarpe gros cât o bute, ce tocmai ieșise dintr-un afund de peșteră și se însorea la țarmul mării, a plesnit dintr-odată. Pământul s-a deschis și l-a înghițit. Tot atunci, din culmea unui munte, în chip cu totul nefiresc, a țâșnit un izvor puternic de apă. Și apa era atât de dulce, încât părea să fi fost amestecată cu miere.

Bătrânii chemați la curte, judecând aceste semne, ca și încă multe altele mai mărunte, pe care nu le mai amintim, au grăit într-un singur glas că băiatul ce s-a născut este menit a săvârși fapte cu priință și dulceață pentru cei buni, însă cu foc și sabie pentru cei care pun la cale săvârșirea de nedreptăți.

Moașa l-a ridicat pe copil în brațe și, arătându-l Soarelui la fereastră, i-a menit:

*Acest băiat,
Ce l-am ridicat,
Să fie norocos, mintos și sănătos,
Voios și drăgostos,
Bogat și învățat.
Dăruit la vreme de nevoie cu vitejie,
Iar inima s-o aibă de om de omenie.*

L-a lipit cu pieptul de masă, rostind:

— Să fie cinstit la mesele împăraților și cuvântul să-i cântărească greu în fața tuturor ce i-l vor asculta.

După aceea l-a umezit cu un petec de lână muiat în apă rece, ca să fie întotdeauna oțelit, l-a învelit într-o cămașă de-a lui tată-său și l-a pus în leagăn.

L-a descântat de deochi:

*Numai acela ce s-o afla
Să măsoare cât e cerul de sus
Și pământul cât e de întins,
Să-l poată deochia pe prunc.*

Mama și tata s-au crestat puțin, cu pumnalul împărătesc, la degetul mic al mâinii stângi. Au lăsat să le cadă câte trei picături de sânge sub leagăn. Și, făcând

această legiuită jertfă, ca la orice început de nouă viață, au rugat-o pe schimă, zâna cea bună a casei:

— Apără-ne pe toți, dar mai ales pe copil, de foc, de apă, de fier, de piatră, de boală și de nepricepere.

Moașa a pus o făclioară de ceară curată sub hornul încăperii, pentru ca nu cumva pe-acolo să pătrundă ielele și să schimbe copilul cu vreunul de-al lor. În același timp, a adus apă într-o oală nouă de pământ care suna bine. Astfel copilul urma să aibă glasul limpede și plăcut.

Lucrul s-a făcut înainte de apusul soarelui, ca să nu apuce duhurile rele ale nopții să întineze apa.

În schimb, în copaiie i-a pus o ramură de busuioc, un ban de argint, o floare de bujor, o bucățică din fagure de miere și puțin lapte. Busuiocul însemna curățenie sufletească și dragoste, banul de argint urarea ca oamenii să țină la el așa cum țin îndeobște la arginți. Bujorul, ca să arate rumen și frumos cum e floarea de bujor. Să aibă vorba dulce ca mierea. Să fie bun și cu de toate îndestulat, alb și curat la piele ca laptele. I s-a mai pus în copaiie un fluier, potrivit dorinței mamei ca băiatul să iubească ghiersul și tot ce este melodios pe lume.

Copilul a fost scăldat, apoi învelit într-o fașă¹, un brăneț², mai multe pelinci³, un obielaș⁴ și pe cap i s-a pus o căiță⁵.

Cu apa răcită din scăldătoare s-au udat florile, pentru ca pruncul să fie frumos ca o floare. Tatăl a primit copilul înfășat și l-a ridicat în grindă. Toți au râs de

¹ Fașă

² Brău.

³ Bucată de pânză.

⁴ Plăpiumioară.

⁵ Scufie.

bucurie și povestea bătrânească spune că, în acea clipă, „s-au bucurat și au râs toate încheieturile casei“. L-a dat mamei, care l-a strâns la piept zicând: Dragul mamei, așa cum te iubesc eu, să te iubească toată lumea. Și de orice te vei apuca să-ți meargă din plin! Toate acestea fiind împlinite, s-au adunat la palat neamurile și curtenii, fiecare aducând daruri, făcând copilului urări de sănătate, viață lungă și îmbelșugată.